

Journal of Human Rights and Peace Studies

journal homepage: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/HRPS/index>

A Study of Active Learning Activities for Teachers, Social Studies, Religious and Cultural Groups, Srinakharinwirot University Demonstration School (Primary Department)

การศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับอาจารย์ผู้สอนกลุ่มสาระสังคม
ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

Achira Uttaman / อชิระ อุตมาน¹

Donrudee Suwankiri / ดลฤดี สุวรรณศิริ²

Faculty of Social Sciences Srinakharinwirot University, Thailand

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเทศไทย

Corresponding author: achirauttaman@gmail.com

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History:

Received: 10-Nov-2020

Revised: 30-Apr-2021

Accepted: 09-May-2021

A study of Active Learning activities for teachers, social studies, religious and cultural groups, Srinakharinwirot University Demonstration School (primary department) aims 1) to study the condition of organizing aggressive learning activities of teachers, social studies, religion and primary culture at the grade 1-3 primary school. 2) to study the condition of organizing aggressive learning activities of teachers, social studies, religion and culture at the grade 4-6 primary school. the method of this research is this research is qualitative research, the researchers collect data by studying from documentary

¹ Achira Uttaman, PhD (Curriculum and Instruction), is lecturer at Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Thailand/อชิระ อุตมาน ปร.ด. (หลักสูตรและการสอน) อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเทศไทย

² Donrudee Suwankiri, PhD (Population and Development), is lecturer at Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Thailand/ดลฤดี สุวรรณศิริ ปร.ด. (ประชากรและการพัฒนา) อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเทศไทย

Keywords:

Active Learning,
Instructors for Social
Studies, Religion and
Culture

research together with an in-depth interview with informants once the interview is complete, the information is taken to be transcribed verbatim. and data analysis through content analysis. the research area is the Demonstration School of Srinakharinwirot University, Prasarnmit (primary school). The result of this research is from Results of Active Learning are as following. 1) The results of the Active Learning at the primary school emphasis on thinking and practice to foster critical skills in social studies such as critical thinking and working with others. 2) The results of the Active Learning at the primary school level were found that focus on students to think critically by discussion to expand knowledge as well as seek knowledge for themselves.

บทคัดย่อ

คำสำคัญ:

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก,
อาจารย์ประจำวิชาสังคม
ศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม

การศึกษาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับอาจารย์ผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) มีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของอาจารย์ผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษาตอนต้น 2) ศึกษาสภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของอาจารย์ผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษาตอนปลาย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับประถมศึกษาตอนต้น เน้นการส่งเสริมทักษะที่สำคัญในการศึกษาทางสังคม เช่น การคิดวิเคราะห์และการทำงานร่วมกับผู้อื่น 2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับประถมศึกษาตอนปลาย เน้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์โดยการอภิปรายเพื่อขยายความรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

บทนำ

สภาพการณ์ปัจจุบันของการจัดการศึกษาในประเทศไทยมีข้อสังเกตที่ได้จากผลการทดสอบระดับชาติ และนานาชาติ รวมทั้งข้อคิดเห็นจากทัศนะของอาจารย์และนักวิชาการด้านการศึกษาสรุปไว้ตรงกันว่าคุณภาพ

การศึกษาของเด็กไทยตกต่ำลงเนื่องจากเด็กไทยขาดทักษะสำคัญซึ่ง ได้แก่ ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการคิดเลข ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานเป็นทีม ซึ่งทักษะดังกล่าวเป็นทักษะพื้นฐานที่มุ่งเน้นให้เกิดกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มุ่งเป้าหมายที่สำคัญที่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิต (Wittayakorn, 2016)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะและความรู้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งถือได้ว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น กระบวนการสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดรวบยอด การสังเกต การคิดเปรียบเทียบ การจำแนก และการให้เหตุผล ตลอดจนการสร้างค่านิยม เพื่อพัฒนาทักษะการเป็นพลเมืองที่พร้อมปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ในสังคมปัจจุบัน ที่กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนมีความแตกต่างกันมากขึ้นจำเป็นต้องเร่งพัฒนาผู้เรียนและครูผู้สอนให้สามารถปรับตัวเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง (Pinla & Pinla, 2018)

วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นวิชาที่มีการบูรณาการเนื้อหาแบบสหวิทยาการที่ครอบคลุมศาสตร์ในสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง อาทิ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และประสบการณ์จากชีวิตจริง ทั้งที่ต่างเวลา ต่างพื้นที่ ต่างสังคม ต่างวัฒนธรรม สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้จากอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มของอนาคต ทั้งยังสามารถบูรณาการด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการใช้สื่อหรือนวัตกรรมการเรียน ที่จะช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้แก่ผู้เรียนพัฒนาเจตคติและมีพฤติกรรมที่ดีต่อตนเองและสังคม (Chansukon, 2008)

แม้ว่าทักษะความรู้เพื่อการดำเนินชีวิตทางสังคมในโลกยุคศตวรรษที่ 21 จะอ้างอิงกับเป้าหมายที่มีความเป็นสากลระดับนานาชาติ แต่กระนั้น ในหลักสูตรการศึกษากระแสหลักของประเทศไทยก็อยู่ภายใต้การกำหนดของรัฐบาล ดังนั้น จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าเนื้อหาสาระสังคมศึกษาจะถูกใช้เป็นเครื่องมือของรัฐในการปลูกฝังความรู้ ทักษะคิด ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีในแบบที่รัฐต้องการ (Sripokangkul, 2020) ทว่าการเป็นพลเมืองดีมีหลายนิยามและหลายระดับ อย่างน้อย 3 ระดับ (Westheimer & Kahne, 2015) เช่นเดียวกับการเป็นพลเมืองที่ดีที่รู้เท่าทันซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของพลเมืองในยุคศตวรรษที่ 21 และเป็นความท้าทายของครูผู้สอนสังคมศึกษาที่จำเป็นจะมีทักษะในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีของไทยควบคู่ไปกับความเป็นพลเมืองดีของสังคมโลกที่ ต้องมีการเคารพความแตกต่าง และพร้อมมีส่วนร่วมในระบอบการปกครองประชาธิปไตย (Intarit, 2019)

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้สูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ในระดับทักษะการคิดระดับสูง ประกอบด้วย การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และ

การประเมินค่า (Chaiyod, 2010) เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมาย และนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Pruettikul, 2012) การเรียนรู้เชิงรุกจึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างให้นักเรียนมีความสามารถในการคิด เกิดความเข้าใจ บทเรียนเมื่อนักเรียนมีส่วนร่วมและมีโอกาสคิดและปฏิบัติ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน (Angkhasanyalak, 2016) เพื่อการพัฒนาให้ผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยทางโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ มีการสร้างองค์ความรู้จากการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขันและการสรุปบทวนของผู้เรียน มุ่งพัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เน้นทักษะการคิดขั้นสูง ผู้เรียนสามารถบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา คิดอย่างลุ่มลึก และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยผู้เรียนเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง โดยการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของอาจารย์ผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของอาจารย์ผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษาตอนปลาย

วิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

กับผู้ให้ข้อมูล เมื่อสัมภาษณ์เสร็จสิ้นแล้วนำข้อมูลที่ได้อามาถอดความแบบคำต่อคำ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จากนั้นรายงานผลการวิจัยโดยการพรรณนาความ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่ พฤษภาคม ถึง เมษายน 2563

การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์
2. นำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดกลุ่มข้อมูล(Categories) เนื้อหาที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ ทำการเชื่อมโยงเนื้อหาแต่ละส่วนเข้าด้วยกันเพื่อหาข้อสรุป (proposition) ทั้งในภาพรวมและส่วนย่อยของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยสรุปประเด็นสำคัญ คือ ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลายหลังจากได้ข้อสรุปแล้ว นำข้อมูลสรุปนั้นกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอ่าน เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยืนยันความถูกต้องหรือปรับข้อมูลให้ถูกต้องตรงตามสภาพการณ์จริง ก่อนสร้างข้อสรุปในครั้งสุดท้าย
3. ผู้วิจัยมีการตรวจสอบข้อมูล แบบสามเส้า (Triangulation Technique) โดยมีรายละเอียดดังนี้ เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจดบันทึกมาแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องเพียงพอและความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าจะสามารถตอบปัญหาของการศึกษาได้อย่างครบถ้วน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการ ตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ซึ่งจะทำการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงและตอบปัญหาการวิจัยโดยการตรวจสอบแหล่งข้อมูลพิจารณาใน แหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ ในการศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้การตรวจสอบจากแหล่งบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับประถมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ในคำถามเดียวกัน เพื่อเป็นการยืนยันในข้อมูลที่รับรู้ว่ามี ความถูกต้องกันหรือไม่

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของอาจารย์ผู้สอนกลุ่มสาระสังคม

ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษาตอนต้น พบว่า

1.1 การวางแผนการเรียนการสอนเชิงรุก

การวางแผนในการจัดการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา ระดับประถมศึกษาตอนต้น ผู้สอนได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของหลักสูตรและขอบเขตเนื้อหาสาระโดยย่อ กำหนดวัตถุประสงค์ จัดเรียงลำดับหัวข้อเนื้อหา คัดเลือกเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดเตรียมกำหนดการวัดผล ประเมินผล อย่างมีระบบระเบียบ เพื่อเป็นแนวทางในการสอนของครู-โดยทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อิงตามนโยบายของโรงเรียนส่วนเนื้อหาสาระของวิชาสังคมศึกษาทางโรงเรียนและผู้สอนได้มีการปรับเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้น ผ่านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ตลอดจนพัฒนาทักษะผู้เรียนให้มีความพร้อมในการศึกษา เนื้อหาสาระต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้วยการวิเคราะห์สถานการณ์ข่าว หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ในสังคมเพื่อให้ผู้เรียนมีความรอบรู้และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ดังกล่าวได้ เช่น ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 เรียนรู้เรื่องเดียวกัน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรียนรู้เรื่องเดียวกัน ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 เรียนรู้เรื่องเดียวกันต้องมีความชัดเจนและแตกต่างกันในแต่ละระดับชั้น เพื่อนำมาสร้าง แผนการสอนโดยการสอนที่ดีควรมีการปรับแผนการสอนตามสถานการณ์และยืดหยุ่นตามสภาพผู้เรียน เห็นได้จากบทสัมภาษณ์ที่อาจารย์ผู้สอนที่มีการปรับยืดหยุ่นตามสภาพการเรียนรู้อิงของผู้เรียนดังนี้

เราต้องคอยปรับเปลี่ยนการสอนตลอดเวลา เช่น ห้องเรียนนี้มีเด็กช่างพูดเราจะมีการส่งเสริม เด็กที่ช่างพูดอย่างไรที่จะพูดในกระบวนการเรียนรู้ หรือว่าจะต้องสอนลักษณะนิสัยผู้เรียนว่าพูดเก่งนะ แต่ต้องพูดอย่างนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมเด็กได้ถูกทาง...

การค้นคว้าในเรื่องที่จะพูด เป็นเรื่องที่สำคัญเพราะถ้าเป็นการพูดอย่างมีความรู้เป็นเรื่องที่น่าฟัง น่าเชื่อถือและผู้เรียนก็มีสิ่งที่เป็นข้อมูลที่ดี เราจะสร้างบุคคลขึ้นมาได้โดยการสอนแทนเรา ว่าไปอย่าง นั้นเลยนะคะเด็ก ๆ สามารถอยู่แล้ว แล้วตรงที่เราจะให้ผู้เรียนพูดอะไรให้มาตรวจสอบกับเราก่อนแล้ว ผู้เรียนจะได้เป็น Leader ในห้องเป็นคนที่เป็นผู้นำ เป็นต้นแบบที่จะช่วยพัฒนาผู้อื่นให้เหมือนกันให้ คล้อยตามกัน อันนี้ก็อาจจะเป็นไปได้ เพราะเด็กมีเยอะคะที่พูดเก่ง ๆ แต่พูดนอกเรื่องก็เยอะ

(อาจารย์ผู้สอนระดับประถมศึกษาตอนต้น, 2563)

1.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เหมาะสมกับผู้เรียน

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับประถมศึกษาตอนต้น ผู้สอนให้ความสำคัญการเรียนรู้ทางวิชาการและการเล่นที่เกิดความรู้เพราะจะไม่ทำให้ผู้เรียนเครียดจนเกินไป โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการเล่นรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างพัฒนาทางร่างกาย และช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญาและจิตใจด้วยการเล่นบทบาทสมมุติ ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องสถานะต่าง ๆ ในสังคม การเล่นเกมแก้ปัญหา ที่เหมือนเป็นการจำลองสถานการณ์ให้ผู้เรียนรู้จักการคิดแก้ปัญหา หรือแม้กระทั่งการเล่นเกมนกกลุ่มที่มีความสนุกสนาน ผู้เรียนก็จะได้เรียนรู้เรื่องกฎระเบียบ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมด้วย

การเล่นที่มีประสิทธิภาพ คือการเล่นที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการและความคิดร่วมด้วย ไม่ใช่การเล่นตามรูปแบบที่ถูกกำหนดไว้ เพราะการที่ผู้เรียนได้ “สร้างสรรค์” และ “ออกแบบ” วิธีการเล่นด้วยตนเองนั้น ถือว่าผู้เรียนกำลังฝึกการวางแผน และการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ผ่านการเล่น เพราะ “การเล่น” คือกระบวนการ “เรียนรู้” ที่จะช่วยพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้มากขึ้น และเราเชื่อว่าผู้เรียนที่มีประสบการณ์การเล่นในวัยเด็กมากพอ จะสามารถเรียนรู้และจัดการกับปัญหาเมื่อเขาเติบโตขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะ “การเล่น” ได้หล่อหลอมให้พวกเขาเรียนรู้และแก้ไขปัญหามาตั้งแต่ยังผู้เรียน (Srisuk, 2017)

การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ถือเป็นจุดเด่นของโรงเรียน เพราะผู้อำนวยการได้เห็นถึงความสำคัญโดยมีการจัดอบรมให้อาจารย์ผู้สอนเป็นระยะ ๆ โดยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่อาจารย์ผู้สอนจะมีบทบาทเป็นแค่ผู้ที่คอยชี้แนะแนวทางให้แก่ผู้เรียน การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและเพื่อให้ผู้เรียนได้สืบค้นและอธิบายเพิ่มเติม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด รวมทั้งการมอบหมายให้การบ้าน หรือสิ่งที่ผู้เรียนอยากรู้และอยากปฏิบัติ อาทิ

โดยอาจารย์ผู้สอนต้องกระตุ้นด้วยกติกา เกม ตัวที่จะวัดได้ว่าเป็นอะไร พอสร้างอะไรออกมา จะต้องครบตามกระบวนการ การที่จะคิดอะไรมาต้องครบตามกระบวนการ เช่น คำถามนั้นต้องการ 2 คำตอบ เราก็จะชี้แจงให้เห็นว่าจะต้องตอบให้ครบ 2 คำตอบ ก็คือมีทั้งช่วงต้น คือสร้างกติกา ระเบียบ แล้วค่อยสำรวจตรวจสอบ และสุดท้ายชี้ให้เห็นถึงความถูกต้อง

(อาจารย์ผู้สอนระดับประถมศึกษาตอนต้น, 2563)

ส่วนชิ้นงานของผู้เรียนต้องพิจารณาธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละปีการศึกษา และแต่ละห้อง เช่น ผู้เรียนที่มีทักษะความสามารถทางการวาดภาพก็จะนำเสนอเป็นรูปภาพ หรือ mind map ส่วนเด็กบาง

กลุ่มที่ยังสะกดคำไม่ถูกต้องก็ต้องดูแลและพัฒนาผู้เรียนให้สะกดคำให้ถูกต้อง ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนต้องพยายามจัดผู้เรียนที่มีความสามารถหลากหลายมาอยู่ด้วยกัน กิจกรรม Active Learning จะได้เสมอภาคกันเด็กที่ไม่รู้จะรู้ด้วย โดยผู้เรียนจะเป็นที่ปรึกษาที่ดีต่อกัน การจัดกิจกรรม Active Learning ค่อนข้างละเอียด เพราะบางคนถูกกระตุ้นแล้วไปได้ดี แต่บางคนยังไม่ได้แสดงพฤติกรรม

ทักษะสำคัญที่เกิดกับผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้ Active Learning ในระดับประถมศึกษาตอนต้นพบว่า

ทักษะกระบวนการที่ผู้สอนจัดการเรียนรู้ก็คือทักษะกระบวนการคิด ส่วนสิ่งที่ผู้สอนวัดมาจากการคิดและนำผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติในชีวิตจริง ๆ แล้วให้ผู้สอนตามแค่แบบสังเกต ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วผู้สอนควรที่จะนึกไปถึงการคิดของเด็กว่า ต่อหน้าผู้สอนนั้นผู้เรียนทำอะไรที่เราเห็นแล้ววัดได้ ก็ควรถือว่าผู้เรียนมีทักษะตรงนั้น สิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้สอนมาก คือ ความรับผิดชอบกับระเบียบวินัยครูประจำชั้นก็วัดร่วมด้วย เพราะฉะนั้นตัวเหล่านี้ในเรื่องของกระบวนการที่เป็นคุณลักษณะที่สังคมก็จะไปเกี่ยวข้องมาก มักจะมีการโทษว่าทำไมวิชาสังคมไม่สอน แต่เดี๋ยวนี้ชั่วโมงสังคมเหลือเพียง 1-2 ชั่วโมง ถ้าเราพูดเรื่องอื่นมาก ๆ ก็จะกินเวลา แต่หากเกิดปัญหาในเรื่องพฤติกรรมเกิดขึ้นผู้สอนต้องปรับผู้แก้ไขก่อน เพราะความรู้สามารถติดตามได้ แต่พฤติกรรมติดตามไม่ได้จะต้องแก้พฤติกรรมให้ดีกว่าก่อน เพราะถ้ามีพฤติกรรมที่ดีเรื่องอื่นก็จะง่ายขึ้น ยิ่งถ้าผู้สอนปล่อยไปสังคมก็จะอยู่ยากขึ้น เขาอาจจะมองว่าอาจารย์ไม่สนใจเขาก็จะยิ่งทำอีก เพราะฉะนั้นการจัดการเรียนรู้สิ่งที่ยึดมั่นเลยคือพฤติกรรมต้องบริหารจัดการก่อนความรู้ (อาจารย์ผู้สอนระดับประถมศึกษาตอนต้น, 2563)

2. ผลการศึกษาสภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของอาจารย์ผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษาตอนปลาย

2.1 การวางแผนการเรียนการสอนเชิงรุก

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ระดับประถมศึกษาตอนปลาย ได้มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเพราะกระบวนการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะของตนเองได้ตลอดเวลา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงศักยภาพของพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งเป็นผลมาจากการฝึกหรือการปฏิบัติที่ได้รับและการเสริมแรง โดยไม่เน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแต่เน้น

ความสุขของผู้เรียนมากกว่า เมื่อผู้เรียนมีความสุขจึงเกิดความร่วมมือ ความไว้วางใจ โดยอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning ผู้เรียนจึงเกิดมโนทัศน์ในเนื้อหาที่เรียน เนื่องจากผู้เรียนเป็นผู้ศึกษาและหาข้อมูลประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ อาทิ

ผมก็ตั้งเป้าให้เด็กมีความสุขก่อนโดยให้เด็กมีกิจกรรม โดยเป็นลักษณะของการที่เริ่มไปดูเริ่มศึกษา อาจเป็นวิธีการของ Active Learning บ้าง เป็นรูปแบบอื่น ๆ ที่มีทฤษฎีรองรับ... เมื่อเรียนเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ เช่น เรียนอารยธรรม เรียนประวัติศาสตร์ด้วย เวลาเราเชื่อมโยงกลับไปว่าทำไมอยุธยาเกิดเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้น มีการรับอารยธรรมอะไรเข้ามา เขาจะพอนึกภาพออก พอตอบคำถามได้ เขาจะพยายามยกตัวอย่างมา เช่น อันนี้ใช้ไหมอาจารย์ เช่น เรื่องอาวุธปืน การหมอบกราบ ระบบกษัตริย์ อะไรแบบนี้ บางทีมันเกินกว่าสิ่งที่เรากำลังจะสอน แต่เหมือนเขาเรียนมาแล้วเหมือนเขาพยายามจะเชื่อมโยงกัน

(อาจารย์ผู้สอนระดับประถมศึกษาตอนปลาย. สัมภาษณ์, 2563)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในห้องที่มีนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษครูต้องยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และให้ความสนใจเด็กที่มีความสามารถ เช่น จัดให้เด็กนั่งหน้าชั้น หรือใกล้ครูให้มากที่สุดควรให้เวลาให้เด็กทำเสร็จทีละอย่างก่อนให้คำสั่งต่อไป และให้เวลากับเด็กนานขึ้นกว่าเด็กปกติ ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการให้แรงเสริมเป็นระยะ ๆ โดยไม่ให้ผู้เรียนเสียหน้า ให้คำชมเชยหรือรางวัล เมื่อผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ หรือเมื่อผู้เรียนมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ดีขึ้น โดยหลีกเลี่ยงการใช้วาจาตำหนิ ว่ากล่าวรุนแรง หลีกเลี่ยงการตี หรือการลงโทษทางร่างกายเมื่อเด็กกระทำผิดพยายามให้ความสนใจผู้เรียนด้วยการตั้งประเด็นคำถามง่าย ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมให้กับเพื่อนในห้องเรียน ในกรณีที่มีเด็กพิเศษในห้องเรียน

เด็กพิเศษด้านสมาธิสั้น ไฮเปอร์ เขาอาจจะหลุดไปช่วงหนึ่ง ไม่ถึงขนาดเดินไปรอบ ๆ ห้อง เขาจะพยายามควบคุมตัวเองแล้วก็นั่ง แต่ก็จะได้ไม่นาน เราก็ต้องพยายามกระตุ้นหน่อยเพราะฉะนั้นการจัดการในห้องเรียนที่มีเวลาสอน 45 นาที อาจจะต้องให้เวลาเด็กพิเศษสักประมาณ 10 นาที ผ่อนคลายบ้างทำกิจกรรมบ้าง แล้วก็เข้าสู่เนื้อหาต่อ

(อาจารย์ผู้สอนระดับประถมศึกษาตอนปลาย. สัมภาษณ์, 2563)

2.2 รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่นำมาประยุกต์ใช้ในห้องเรียน

การเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ กระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยอาจารย์ผู้สอนคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความตื่นตัว และกระตุ้นด้านความรู้คิด สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง สรุปความคิดและสิ่งที่ได้นำกลับมาต่อยอดในโรงเรียนและบ้านเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้เทคนิค วิธีการกระตุ้น ให้ผู้เรียนคิดเป็นลำดับขั้นแล้วขยายความคิด จนสามารถสร้างสิ่งใหม่หรือตัดสินใจประเมิน หาข้อสรุปแล้วนำไปแก้ปัญหาอย่างมีหลักการ ผ่านการเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ อาทิ 1) การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน 2) การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 3) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 4) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน 5) การเรียนรู้โดยเน้นทักษะกระบวนการคิด 6) การเรียนรู้ผ่านการบริการ 7) การเรียนรู้โดยการสืบค้น 8) การเรียนรู้แบบการค้นพบ 9) การเรียนรู้แบบร่วมมือ 10) การเรียนรู้ผ่านเกม 11) การเรียนรู้โดยใช้ ICT เป็นฐาน 12) กระบวนการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง 13) การจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม และ 14) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน โดยกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของ GTG เกม Tournament และหมวก 6 ใบ เน้นการจัดการกิจกรรมโดยใช้เกมเป็นฐานโดยไม่ได้เน้นผลการแข่งขันที่ชนะหรือแพ้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สนุกสนานและการมีส่วนร่วมมากกว่า

ผู้เรียน ก็พยายามขอให้เล่นเกมอยู่บ่อย ๆ สิ่งให้เห็นพัฒนาการก็คือ ทำให้ผู้เรียนตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเด็กพิเศษก็ตามก็จะสนใจในเรื่องของบทเรียนเพราะว่ากิจกรรมเกมมันก็จะวนไปที่เขา เพราะฉะนั้นเขาจะทำยังไงก็ได้ที่เขาต้องมีส่วนร่วมในห้อง ซึ่งเกมบางเกมมันไม่ได้ยาก เขาก็ทำได้..

ผมก็จะสอนประมาณวิธีการตั้งคำถาม การอธิบาย การให้เหตุผล เมื่อผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดมากขึ้นกว่าที่จะฟัง ผู้เรียนก็จะรู้สึกว่าเขาได้พูด และหาข้อสรุปร่วมกัน ในหลาย ๆ ครั้ง หรือบางครั้งอาจหาข้อสรุปไม่ได้เนื่องจากเป็นเรื่องของความรู้สึก

(อาจารย์ผู้สอนระดับประถมศึกษาตอนปลาย. สัมภาษณ์, 2563)

การจัดการเรียนรู้แบบ active learning มีกระบวนการพัฒนาผู้เรียนได้ลงมือทำจริง ได้ฝึกทักษะของผู้เรียนแต่ละคน โดยอาจารย์ผู้สอนต้องวางแผนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เช่น

เราพยายามที่จะสอดแทรก Active Learning เข้าไปในการสอน ตามสาระวิชา ผมมองว่าสำหรับเด็กระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไม่ควรแยกเป็นสาระวิชาภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์แบบนี้ครับ เพราะผู้เรียนเขาต้องเข้าใจความกลมกลืนความเป็นเนื้อเดียวกัน มันไม่ควรเรียนภูมิศาสตร์เป็นเรื่องนี้

ประวัติศาสตร์เป็นแค่เรื่องนี้ ทุกอย่างควรเรียนเป็นเนื้อเดียวกัน เพราะฉะนั้นการจัด active Learning
ตอนนี้เริ่มวางแล้ว อาจจะเป็นทีมหรือเป็นหน่วยที่เป็นการบูรณาการ แล้วก็ใส่กิจกรรม Active ลง
ไปตามหน่วย ของเรื่องนั้น ๆ ลงไป ซึ่งเทอมที่ผ่านมาใส่ไปเป็นเรื่องโรงเรียน Active เรื่องนี้เราก็ใส่ไป
เป็นสาระวิชา และที่วางแผนไว้ว่าสาระไหนที่ดึงมารวมกันได้ เช่น ภูมิศาสตร์ ศาสนา ประวัติศาสตร์
สาระที่จะเรียนเกี่ยวกับอยุธยา เราก็พยายามใส่ลงไป แล้วก็จัดกิจกรรม Active ลงไป สมมติเราเป็นทีม
นี้สักพักก็ภูมิศาสตร์แล้วก็หน้าทีพลเมือง แล้วก็ไปเป็นเศรษฐศาสตร์ต่อ แล้วก็พยายามใส่ Active เข้าไป
ก็คือไปดูจากตัวชีวิตเป็นหลัก ซึ่งพบตัวเรายังอยู่ภายใต้หลักสูตรแกนกลาง เราก็ดูหลักสูตรแกนกลาง
ก่อนว่าสามารถดึงตัวไหนมาใช้ได้ หลังจากนั้นเราค่อยเขียนเป็นแผนการสอนแบบทั่วไป

(อาจารย์ผู้สอนระดับประถมศึกษาตอนปลาย. สัมภาษณ์, 2563)

พร้อมกับส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการสืบเสาะแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบการ
เรียนการสอนและสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมในการสืบค้นและนำข้อมูลมาใช้ผู้เรียนควรมีการวิเคราะห์
และสังเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการอ้างอิงที่ถูกต้องตามหลักการ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับอาจารย์ผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่
ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดกลุ่มข้อมูล (Categories) เนื้อหาที่ได้รับจากการ
สัมภาษณ์ ทำการเชื่อมโยงเนื้อหาแต่ละส่วนเข้าด้วยกันเพื่อหาข้อสรุป (proposition) ทั้งในภาพรวมและ
ส่วนย่อยของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับประถมศึกษาตอนต้น เน้น
การส่งเสริมทักษะที่สำคัญในการศึกษาทางสังคม เช่น การคิดวิเคราะห์และการทำงานร่วมกับผู้อื่น
ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพันธ์ วิบูลศิลป์ (Wiboonsin, 2017) ได้วิจัยเกี่ยวกับการ
จัดการเรียนการสอนเชิงรุกพบว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนคิดและลงมือทำ
กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง (Active learning) เพื่อสร้างองค์ความรู้ มากกว่าการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนเป็น
ผู้รับเพียง ฝ่ายเดียว (Passive learning) ในระหว่างการทำกิจกรรม นักเรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งกับครูและ
เพื่อนร่วมชั้นจนนำไปสู่การพัฒนาทักษะกระบวนการและทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับประถมศึกษาตอนปลาย เน้นให้นักเรียนคิด
วิเคราะห์โดยการอภิปรายเพื่อขยายความรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ

งานวิจัยของเนวานนิตย์ สงคราม (Songkram, 2014) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกพบว่า ลักษณะของการเรียนรู้เชิงรุกมี 6 ประการ ได้แก่ 1) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย 2) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้เรียนด้วยกันและผู้เรียนกับครู โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการฟัง พูด อ่าน คิด และเขียนในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง 4) ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดไปสู่ระดับที่สูงขึ้น 5) ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อ วิชาและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ 6) ผู้เรียนพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

ผลการศึกษาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับอาจารย์ผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ประถมศึกษาตอนต้น เน้นการส่งเสริมทักษะที่สำคัญในการศึกษาทางสังคม เช่น การคิดวิเคราะห์และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ประถมศึกษาตอนปลาย เน้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์โดยการอภิปรายเพื่อขยายความรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น และตอนปลายมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยหลาย 2 ประการดังนี้

ประการแรก พัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละระดับชั้นมีความแตกต่างกันทำให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนนั้นจึงต้องมีการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันตามความสามารถของนักเรียนแต่ละระดับชั้น โดยในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายนั้นการจัดการเรียนรู้สามารถจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นการพัฒนาเน้นการวิเคราะห์โดยกอธิปรายได้เนื่องจากนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายสามารถจัดระบบความคิดในการวิเคราะห์เนื้อหาที่เรียนรู้ได้ ส่วนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นนั้นยังไม่สามารถจัดระบบความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงต้องเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นมากกว่าการคิดวิเคราะห์

ประการที่สอง เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของประถมศึกษาตอนต้น และตอนปลายมีความแตกต่างกัน โดยเนื้อหาของวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมนั้นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) นั้นมีการเน้นให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีในการดำเนินชีวิตในสังคมจึงทำให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้นเน้นในทางการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลผ่านการทำงานร่วมกับผู้อื่น แต่เนื้อหาของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายจะเน้นการทำ ความเข้าใจ และวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ทางสังคมจึงทำให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายต้องมีการเน้นการคิดวิเคราะห์และอภิปราย ผลประเด็นต่าง ๆ

สรุปผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ Active Learning สำหรับผู้เรียนในระดับประถมศึกษา เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนในการพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ดีนั้นควรเริ่มจากที่อาจารย์ผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดและหลักการการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างท่องแท้ก่อนนำมาประยุกต์ใช้กับผู้เรียน เพราะหัวใจสำคัญตามแนวคิดและหลักการของวิธีการจัดการเรียนรู้คือผู้สอนต้องให้ความสำคัญและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนผ่านกระบวนการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบต่าง ๆ ด้วยการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนสนุกสนาน มีความสุขในการเรียน ด้วยวิธีที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละคน พร้อมกับจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่เสริมพลังทางบวกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

References

- Angkhasanyalak, Y. (2016). Phon khoṅg kanchat kitchakam kanriānrū phasā Thai dōi chai krabuānkān hā khan thī mī tō khwāmsāmāt nai kān khit wikhrō læ thatsanakhati kanriānrū choēng rukkhā 'ong nakriān matthayommasuksā pī thī sī [Effects of organizing Thai language learning activities by using 5-step process on analytical thinking ability and active learning attitudes of tenth grade students]. [Master's thesis, Faculty of Education, Chulalongkorn University].
<http://doi.org/10.14457/CU.the.2016.379>. (in Thai).
- Chaiyod, R. (2010). *Active learning*. Academic News Academic Service and Development division, Faculty of Pharmaceutical Sciences, Chiang Mai University. (in Thai).
- Chansukon, C. (2008). Wichā sangkhommasuksā: Saṭ hāēng kārabūn nā kān [Social studies: The science of integration]. *Journal of Education*, 9(1), 16-23.
<http://ejournals.swu.ac.th/index.php/jedu/article/view/438> (in Thai).

- Intarit, W. (2019). Sangkhommasuksā læ kānsāng khwāmpen phonlamūāng dī phāitai rabōp kānmūāng kān pokkhrōng Thai [Social studies and citizenship under Thailand's politics and government]. *Hatyai Academic Journal*, 17(1), 85-101.
<https://so01.tcithaijo.org/index.php/HatyaiAcademicJournal/article/view/142573/1378>
61. (in Thai).
- Pinla, W., & Pinla, W. (2018). *Kānchātkañ rianru sangkhommasuksā nai yuk satawat thī yīsip 'et* [Social studies learning management in the century 21]. Chulalongkorn University Press. (in Thai).
- Pruettikul, S. (2012). Khunnaphāp phū rian: Koēt chāk krabūankān rianru [Quality of students derived from Active Learning process]. *Journal of Educational Administration Burapha University*, 6(2), 1-13. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EduAdm_buu/article/view/11570. (in Thai).
- Songkram, N. (2014). *Kānsuksā noḳ sathanthī læ kānsuksā noḳ sathanthī samūān phūā kanriānrū chōēng ruk* [Field trip & virtual field trip for active learning]. Chulalongkorn University Press. (in Thai).
- Sripokangkul, S. (2020). Kānsuksā phūā sāng khwāmpen phasoknikōṅ thī chūāng: Nai ya khōng kānsuksā wichā nāthī phonlamūāng nai rōngriān Thai [Education for the production of docile subjecthood: Implication of civic education subject in Thai school]. *Journal of Human Right and Peace Studies*, 6(1), 28-59. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/HRPS/article/view/240807/165580>. (in Thai).
- Srisuk, S. (2017, June 14). *Len phūā rianru Play for Learning* [Play to learn: Play for learning]. <https://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/59441/-parpres-par>. (in Thai).
- Westheimer, J., & Kahne, J. (2004). What kind of citizen? The politics of educating for democracy. *American Educational Research Journal*, 41(2), 237-269.
<https://doi.org/10.3102/00028312041002237>

Wiboonsin, K. (2017). *Phonkān chāt kitchakam kānriānrū khanittasāt tām nāōkhit hōng rīān klap thāng rūām kap kānriānrū chōēng ruk thī mī tō khwāmsāmāt nai kān kǎē panhā khanittasāt lǎe khwāmsāmāt nai kān khit yāng mī wichāranayān khōng nakriān matthayommasuksā pi thī hā* [Effects of organizing mathematics learning activities using the flipped classroom approach and active learning on mathematical problem solving and critical thinking abilities of eleventh grade students] [Master's thesis, Faculty of Education, Chulalongkorn University]. (in Thai).

Wittayakorn, C. (2016). *Rāiṅgān saphāwā kānsuksā Thai pī 2557/2558: Čha patirūp kānsuksā Thai hai than lōk nai satawat thī yīsip ‘et dai yāngrai* [State of Thai education 2014/2015: To reform the Thai education: How to keep up with the world in the 21st century?"]. Office of the Education Council, Ministry of Education. (in Thai).